

TEORİK ÇERÇEVEDE GİRİŞİMCİ DAVRANIŞI İLE ÖĞRENİLMİŞ GÜÇLÜLÜK ARASINDAKİ İLİŞKİYE BETİMSSEL BİR DEĞERLENDİRME

Melike TURHAN¹

Hatice BAYSAL²

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, bireylerin sahip olduğu öğrenilmiş güçlülük düzeylerinin, girişimci davranışı açısından rolünün teorik çerçevede incelenmesini oluşturmaktadır. İnsan sosyal bir canlı olarak doğduğu andan itibaren; hayatın her evresinde sürecin öznesi durumunda bulunmaktadır. Bireyler yaşamları süresince dış çevre ile sürekli etkileşim ve iletişim içerisinde. Bu süreçte bireyler yaşamları boyunca kendi kontrolleri dışında beklenmedik birçok olay ile karşı karşıya kalabilmektedir. Böyle bir durumda bazı bireyler içsel tepkilerini kullanarak otokontrolü sağlayıp süreç ile baş edebilme yoluna giderken; bazı bireyler de yaşanan olumsuz sürecin negatif etkisini kabul etme yolunu seçmektedir. Bu davranış farklılaşmasında, kişinin sahip olduğu öğrenilmiş güçlülük becerisi ön plana çıkmaktadır. Bazı bireyler mücadeleci ve otokontrollü davranırken; bazıları ise pes etme ve çaresizlik boyutuna geçebilmektedir. Bireyin sahip olduğu yüksek öğrenilmiş güçlülük becerisi bireye bu süreçte otokontrollü ve süreçle mücadele edebilme gücünü sağlamaktadır. İş yaşamında, özellikle firma sahibi bir girişimci konumunda olanlar için iş hayatı daha karmaşık, riskli ve zor bir hale gelmektedir. Bu yaklaşımla araştırma, bireylerin öğrenilmiş güçlülük beceri düzeyleri ile onların girişimcilik davranışlarını teorik çerçevede değerlendirmektedir. Öğrenilmiş güçlülük kavramı, yapılan alan yazın taraması ve değerlendirmeler sonucu, girişimci davranışı açısından önemli bir etken olarak değerlendirilmesi gereken bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenilmiş Güçlülük, Girişimcilik, Girişimci, Çalışma Hayatı.

Jel Kodları:

¹ Öğr. Gör. Dr., Amasya Üniversitesi Gümüşhacıköy MYO, melike.cetiner@amasya.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, haticebaysal@sdu.edu.tr

THE ROLE OF LEARNED RESOURCEFULNESS IN RELATION TO ENTREPRENEURIAL BEHAVIOUR: A THEORETICAL APPROACH

ABSTRACT

The aim of this study is to examine, within a theoretical framework, the role of individuals' learned resourcefulness level in relation to entrepreneurial behaviour. As a social being, man is the subject in each stage of life starting with the birth. Throughout their lives, individuals constantly interact and communicate with the external environment. In their lifetime, they may encounter many incidents occurring out of their control. During such incidents, some individuals may establish self-control by using their intrinsic reactions and deal with the situation, while others may yield to the negative impact of the incident. The individual's learned resourcefulness skills have a prominent role in this behavioural difference. Whereas some individuals react with self-control and a spirit of struggle, others may give up and find themselves in a state of desperation. High level of learned resourcefulness gives the individual the power to establish self-control and struggle against a negative incident. Professional life can become more complicated, more risky and more difficult for company owners who are in an entrepreneurial position. In this context, the study examines individuals' learned resourcefulness levels and entrepreneurial behaviours from a theoretical framework. A literature review and the study's findings suggest that learned resourcefulness is a concept which should be considered as an important factor in relation to entrepreneurial behaviour.

Keywords: Learned Resourcefulness, Entrepreneurship, Entrepreneur, Professional Life.

JEL Codes:

1.GİRİŞ

Günümüzün sosyal ve ekonomik yaşam koşulları çerçevesinde, bireylerin gerek özel gerekse iş hayatlarında dinamik bir döngü içerisinde oldukları görülmektedir. Bu yoğunluk içerisinde kişiler kendilerini etkileyecek olumlu veya olumsuz birçok koşul ile karşı karşıya kalmaktadır. Bireyler; bu süreçte gerginlik, stres ya da kaygı yaşayabilmekte ve içinde bulunulan şartlarla baş edebilme noktasında farklı davranışlar göstermektedir. Bu davranış biçimleri gerginliğin üstesinden gelmek için çaba gösterme, olumsuz durumu atlatmak için iyi şeyler düşünerek kendini motive etme, sakin kalma, otokontrolünü kaybetmeme; ya da tam tersi strese yenik düşme, ümitsizliğe kapılma, problemi çözmekten kaçınma, problemin üstesinden gelemeyip onun negatif etkilerine maruz kalma şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Bireyleri olumsuz koşullar altında farklı davranışlara yönelten nedir? Rosenbaum (1983) içsel tepkileri kontrol edebilme becerisi olarak öğrenilmiş güçlülük dağarcığının bireyden bireye farklılık gösterdiğini belirtmektedir. Öğrenilmiş güçlülük, bireyin hedef davranışları engellendiğinde; kendi üzerindeki olumsuz etkilerini önlemek için içsel tepkilerini kullanarak otokontrolünü sağlaması olarak tanımlanmaktadır. Çevresel olaylara bireyin müdahalesi söz konusu olmazken; birey bu olaylara karşı kendi bilişlerini ve duygularını kontrol ederek; dışsal olayların kendisi üzerindeki etkisini kontrol edebilmektedir. Kişinin kendi dışında gelişen olaylara gösterdiği davranış şekli üzerinde bireylerin sahip oldukları öğrenilmiş güçlülük düzeylerinin etkili olduğu belirtilmektedir. Yüksek öğrenilmiş güçlülük düzeyine sahip bireylerin yaşadıkları olaylarda daha mücadeleci davrandıkları, pes etmedikleri ve yaşanan olayların kendi üzerindeki negatif etkilerini azaltmak için çaba gösterme eğiliminde oldukları; düşük öğrenilmiş güçlülük düzeyine sahip bireylerin ise böyle bir çaba içerisinde olmayıp sürecin negatif etkisine maruz kaldıkları görülmektedir.

Endüstri 4.0 olarak nitelendirilen ve bilgiyi odağına alan bir üretim formuna geçişin yaşandığı günümüzde, girişimciliğin önemi daha da artmaktadır. Günümüzün girişimcileri, zihinsel ve fiziksel gücünü kullanan, yoğun tempoda dahi içsel motivasyona sahip, güçlük ve başarısızlıklardan yılmayan, olumsuzluklardan ders çıkaran, amaç odaklı, öğrenmeye açık, meraklı, yenilik peşinde koşan kişiler olarak tanımlanmaktadır. Araştırmalarda, girişimciye atfedilen özelliklerden başarı ihtiyacı, yaratıcılık, yenilik, risk alma, rekabetçi düşünce, bağımsız olma, özgüven, kontrol odağı gibi kavramlar öne çıkmaktadır. Bu noktada, dış çevre faktörlerinden etkilenen sosyal, ekonomik ve kültürel ortamda faaliyet gösteren, iş hayatında

birçok iniş-çıkış yaşayan, belirsizlikler içinde fırsatları yakalamaya çalışan, mücadele eden, risk alan girişimcilerin sahip oldukları öğrenilmiş güçlülük düzeylerinin bu süreçte önemli bir rol üstlenebileceği düşünülmektedir. Araştırmada, girişimci bireyin sahip olduğu öğrenilmiş güçlülük düzeyleri ile girişimcilik faaliyetleri arasındaki ilişki teorik bir bakış açısı ile betimlenmeye çalışılmıştır. Girişimcilik bir süreç olarak değerlendirildiğinde; sürece etki eden birçok iç ve dış çevre unsurları söz konusu olup; özellikle araştırmada girişimciliği başlatan harekete geçiren ve girişimciliğin her evresini karar mekanizması ile yöneten girişimci eylemi ön planda tutulmuştur.

2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Öğrenilmiş Güçlülük

Sosyal bir varlık olan bireyler sürekli çevre ile etkileşim ve iletişim halindedir. Bu sosyalleşme sürecinde; aile, eğitim ve çalışma hayatı ön plana çıkmaktadır. Yaşam boyunca bireylerin planlar yaparak hayatına yön verme eğiliminde oldukları görülmektedir. Hayat içerisinde yaşananlar her zaman planlar dahilinde gerçekleşmemekte, beklenmedik birçok olayla karşı karşıya kalınmaktadır. Aile hayatı, eğitim hayatı ya da iş hayatı herkesin farklı durum ve koşullar içerisinde faaliyetlerini yürüttüğü ortamlardır. Bu sürecin yönetilmesinde ise bireysel farklılıklar, farklı rotalar çizilmesine sebep olmaktadır. Kimileri bu süreçte daha inatçı, daha kararlı ve mücadeleciler davranarak olumsuzluklardan etkilenmemek için çaba gösterirken; kimileri ise olumsuzlukların negatif etkilerinde performans kaybederek, pes etme eğilimi içinde bulunmaktadır. Bireyler hedeflediği davranışlarda engel ya da problemle karşılaştığında; içinde bulunulan sürecin kendi üzerindeki negatif etkisini en aza indirmeye çalışmaktadır. Bu süreçte bireyin göstermiş olduğu çaba; bireyin sahip olduğu yetenekler ya da yeterlilikler birikimi olan ‘öğrenilmiş güçlülüğü’ ifade etmektedir (Rosenbaum ve Jaffe, 1983: 215). Öğrenilmiş güçlülük; çeşitli yaşam durumlarında bireyin verdiği cevaplar ve bu durumlarda kendini kontrol edebilme becerisini ifade etmektedir (Rönback, 1987: 26). Öğrenilmiş güçlülük, bireyde var olan ya da edinilmiş bilişsel ve davranışsal otokontrol becerilerini ifade etmektedir (Rosenbaum, 1989: 253). Burada sahip olunan öğrenilmiş güçlülük düzeyinin ‘yüksek’ ve ‘düşük’ olması; bireyin süreçte yaşadığı dışsal olaylarda ‘nasıl başa çıkabildiği’ ve ‘nasıl otokontrollü davrandığı’ noktasında bireyler arası farklılıkları yansıtmaktadır (Rosenbaum, 1988: 490). Bu süreçte sahip olunan öğrenilmiş güçlülük özelliği; bireyin doğduğu anda itibaren çocukluk, ergenlik, yetişkin ve yaşlılık dönemine uzanan; birey odaklı her davranışta kişiye psikolojik ve fizyolojik destek sağlamaktadır.

2.2. Öğrenilmiş Güçlülük ile İlgili Literatür Taraması

Aile hayatı bireyin yetişmesinde ve hayata kazandırılmasında önemli bir basamak oluşturmaktadır. Öğrenilmiş güçlülük becerisinin oluşumu ve kazanımı da aile içinde başlayıp bireyin devam eden eğitim hayatı ve sonraki süreçlerde; geliştirilebilir bir kişilik dağarcığı olarak etkisini göstermektedir (Rosenbaum, 1990). Yapılan araştırmalar özellikle ebeveynlerin sahip oldukları öğrenilmiş güçlülük düzeyinin önemine vurgu yaparken; aile ortamı, ilişkiler, roller, çocuk yetiştirme tarzlarının da önemine dikkat çekmişlerdir (Canlı, 2019; Argun, 2005; Coşkun, 2007; Boyraz, 2002; Türkel, 2006; Bağdatlı, 2016). Ebeveynlerin bu konuda sahip oldukları öğrenilmiş güçlülük dağarcığının yetiştirdikleri çocukların yaşamlarında ciddi etkileri söz konusu olmaktadır. Öğrenilmiş güçlülük, ailenin stresle baş edebilmesinde biliş olarak sağladığı alt yapı desteği ile; açık bir iletişim ve bütünlük duygusuna sahip ebeveynlerin çocuklarının da yüksek öğrenilmiş güçlülüğe sahip olmasını sağladığı belirtilmiştir (Canlı, 2019). Argun (2005) yaptığı çalışmada anne ve babanın sahip olduğu öğrenilmiş güçlülük seviyesinin; çocukların duygusal, davranışsal ve kendilik algılarının oluşmasında olumlu etkisi olduğunu belirtmiştir. Aile içindeki roller, iletişim ve davranışlar öğrencilerin öğrenilmiş güçlülük düzeyini pozitif anlamda desteklemektedir (Coşkun, 2007). Anne-baba yanında yetişen ergenlerin öğrenilmiş güçlülük düzeyleri; yetiştirme yurdunda kalan ergenlere göre daha yüksek bulunması aile faktörünü vurgulamaktadır (Boyraz, 2002). Anne- babadan demokratik tarzda bir yaklaşım ve ilgi öğren öğrencilerin; aileden ilgisiz ve otoriter yaklaşım algılayan öğrencilere göre daha yüksek öğrenilmiş güçlülük düzeyine sahip oldukları bulunmuştur (Türkel, 2006). Çocukluk döneminde şiddet görmeyen ergenlerin; şiddete maruz kalan ergenlere göre öğrenilmiş güçlülük düzeyi yüksek bulunmuştur (Bağdatlı, 2016). Ailenin öğrenciye verdiği güven, destek duygusu (Yıldırım, 2003) ve aile ortamındaki huzur; öğrencinin öğrenilmiş güçlülük düzeyinin artmasını sağlamaktadır (Coşkun, 2010). Anne-baba kabul algısı olan bireylerin öğrenilmiş güçlülük düzeyleri yüksek bulunmuş olup aynı zamanda yüksek psikolojik iyi oluş sergilemektedir (Gültekin, 2011). Başka benzer bir çalışmada; anne baba kabul algısı olan yüksek güçlülük düzeyine sahip birey, daha az sosyal kaygı yaşayarak; sosyal kaygı ile başa çıkabilmede öğrenilmiş güçlülük yeteneğini kullanabilmektedir (Köse, 2018).

Bireyin dış çevre ile iletişimi eğitim hayatıyla başlamaktadır. Birey eğitim hayatında yeni ortam ilişkiler ve farklı kişilerle iletişime geçme noktasında süreçte bazı dışsal olaylarla

karşılaşabilmekte ve aile ortamında edindiği öğrenilmiş güçlülük yeteneği ile süreci yönetebilmektedir. Eğitim hayatında öğrencilerin sahip olduğu yüksek öğrenilmiş güçlülük düzeyi süreçte yaşadıkları olaylarda; problem çözebilme becerisini kullanarak, stresle mücadele edebilme gücünü ön plana çıkarmaktadır (Öztürk, 2006; Yıldırım, 2003; Amanvermez, 2015; Sürük, 1994). Öğrencilerin sahip olduğu yüksek öğrenilmiş güçlülük düzeyi; pozitif düşünme eğilimini (Güloğlu, 2006); öz yeterlilik ve özgüven algılarını (Ay, 2014); kendine saygı ve kendini kabul düzeyini (Amanvermez, 2015; Yıldız, 1997); karar verme gücünü (Katman, 2017); psikolojik sağlamlık ve sosyal desteği (Dayıoğlu, 2008); yüksek düşünme ve iç kontrol odağını (Demirci, 1998); yaşam doyumunu (Mammadova, 2016); kendine güvenli bilişsel karar verme gücünü (Ertural, 2019); sosyal uyumunu (Sarıcı, 1999) arttırmaktadır. Aynı zamanda yüksek öğrenilmiş güçlülük düzeyi öğrencilerin; duygusal tükenme, olumsuz düşünce ve duyarsızlaşma (Kaya, 2019); umutsuzluk (Coşkun, 2010; Mammadova; 2016); yetersiz öz değerlendirme, rahatsızlık ve stres (Yıldız, 2017); depresyon (Siva, 1991) seviyelerini azaltmaktadır.

Bireyin eğitim sonrasında yaşamının büyük bir kısmı iş hayatında geçmektedir. Bu noktada birey çalışma hayatında hangi meslek grubunda olursa olsun; beklenmedik birçok olay ile karşılaşabilmektedir. Araştırmalar, bireydeki öğrenilmiş güçlülük becerisinin; çalışma hayatında birçok noktada destek sağladığını göstermektedir. Örneğin, öğrenilmiş güçlülük seviyesi yüksek akademisyenlerin; örgütsel stres düzeyleri azaldığı ve süreç içinde yaşadıkları stresli olaylarla daha iyi baş edebildikleri görülmüştür (Biricik, 2018). Örgütsel stresi azalan akademisyenlerin aynı zamanda örgüte olan bağlılıkları da artmaktadır (Bilgili, 2019). Otel çalışanları üzerine yapılan bir çalışmada ise; yüksek öğrenilmiş güçlülük düzeyine sahip çalışanların iş stresi ile baş edebilmede daha iyi performans sergiledikleri görülmüştür (Çetin, 2018). Çalışanlar üzerindeki bir başka çalışmada; yüksek öğrenilmiş güçlülük düzeyinin çalışanların iş doyumunu arttırmasına etki ederken; işten ayrılma niyetlerinde de azalmayı sağladığı belirtilmiştir. Yani yüksek öğrenilmiş güçlülük düzeyine sahip çalışanlar; stresle mücadele edebilmekte, çalışma hayatındaki olumsuzluklardan en az etkilenecek, performans kaybına uğramamakta aynı zamanda yüksek iş tatmini sağlamaktadır (Türesin, 2012). Özel sektörde yapılan başka araştırmalarda; yüksek güçlülük düzeyinin çalışanların, problem çözebilme becerisini (Öztürk, 2018) ve duygusal zekâyı (Öner, 2018) da aynı zamanda geliştirdiği belirtilmiştir. Öğretmenlik mesleği üzerine yapılan araştırmalarda bireydeki öğrenilmiş güçlülük yeteneğinin önemine vurgu yapılmıştır. Yüksek öğrenilmiş güçlülük

düzeyine sahip öğretmenlerin aynı zamanda; öz yeterlilik inançları ve örgütsel adalet algıları (Çil, 2016); mesleki iş doyumunu (Karakoç, 2009) da artmaktadır. Öğretmenlerin yüksek öğrenilmiş güçlülük becerisi psikolojik kırılmalıklarını (Akdeniz, 2018) ve duygusal tükenmelerini (Yürür, 2011) önlemelerine yardımcı olmaktadır. Öğrenilmiş güçlülüğün, mesleki stresin yoğun olarak geçtiği öğretmenlik mesleğinde; bireylerin karşılaştıkları beklenmedik olaylarda stres yaşamalarını engelleyen ya da stresten korunmalarını sağlayan bir yetenek olduğu belirtilmiştir (Yürür ve Keser, 2010). Bu yüksek güçlülük yeteneğine sahip öğretmenler; yaşanan streslerde daha etkin problem çözme stratejilerini kullanabilmekte, zorluklarla başa çıkabilmede daha pratik ve bilimsel çözümler üretebilmektedir (Akdeniz, 2018; Karakoç, 2009; Öztaykutlu, 2013). Stresin yoğun yaşandığı bir diğer alan sağlık sektöründe; hemşireler üzerinde yapılan çalışmalarda da öğrenilmiş güçlülük yeteneğinin mesleki anlamda bireye önemli destek sağladığı belirtilmiştir. Psikiyatri kliniğinde çalışan yüksek öğrenilmiş güçlülük düzeyine sahip hemşirelerin iş süreçlerindeki problemler ile daha iyi baş ederek işten ayrılma niyetlerinin azaldığı belirtilirken (Aydın, 2007); aynı zamanda bu süreçte hemşirelerin sahip oldukları öğrenilmiş güçlülük yeteneği duygusal zekalarını da etkin kullanabilmelerini sağlamaktadır (Soylu, 2015). Hemşirelerin öğrenilmiş güçlülük yeteneği onların stresle mücadele edebilme gücünü arttırırken; iş yerindeki mesleki doyumunu da yükseltmektedir (Ergenç, 2015).

2.3 Öğrenilmiş Güçlülük ve Girişimcilik

Bireyler yaşam içerisinde ailede, eğitim hayatında ya da çalışma hayatında birçok farklı durum ve koşullarla karşı karşıya kaldığı görülmektedir. Yüksek öğrenilmiş güçlülük düzeyine sahip bireyler sahip olunan demografik özellikler fark etmeksizin; içinde bulunulan olumsuz koşullar ya da olaylarda “stresle mücadele ederek stresi tolere edebilen, sorunu çözmek için probleme odaklanarak stratejiler üreten, kararlı, otokontrolünü kaybetmeden süreci yönetebileceğine inanan ve sorumluluğu üstlenerek iç kontrol odaklı davranan” kişilerdir. Aynı zamanda sürecin olumsuz etkilerden “kendini koruyan ya da en az zararlı çıkabilmek için çaba harcayan” bireyler oldukları görülmektedir.

Çalışma hayatında öğrenilmiş güçlülük ile ilgili çalışmalarda; daha çok öğretmenler, hemşireler ve özel sektör çalışanlarının incelendiği görülmektedir. Özellikle sağlık ve eğitim-öğretim alanında iş yoğunluğu ve stresi göz önüne alınarak araştırmalar yapılmıştır. Çalışmaların incelenmesi sonucu; iş hayatındaki farklı meslek gruplarına yönelmesi ihtiyacı fark edilmiştir. Çalışan bireylerin iş hayatındaki yoğunlukları ve stresi tartışılmaz bir gerçek

iken özellikle birey firma sahibi konumunda olan bir girişimci ise süreç onlar için daha zor ve karmaşık bir hal almaktadır. Girişimcilerin yüksek finansal risk ve iş yükü altında olduğu düşünüldüğünde; belirsiz, güvensiz ve baskılı bir ortam içerisinde ayakta kalmak ve süreçlerle daha iyi baş edebilmekte; stresi tolere edebilme gücü ön plana çıkmaktadır (Rauch ve Frese; 2007: 359).

Girişimcilik ekonomik büyüme, yeni işlerin yaratımı ve teknolojik ilerlemenin kaynağını oluşturmaktadır. Bu sebeple ülkeler farklı yol ve yöntemlerle girişimcilik faaliyetini artırma eğilimindedir (Obschonka vd., 2016; Luca ve Cazan, 2011). Girişimcilik; fırsatların keşfedilip bir iş fikrinin yaratılması (Shane ve Venkataraman, 2000); sorumluluk alınarak sosyal/ekonomik çevredeki kaynakların koordinasyonu ile fikrin kullanılabilir bir değere dönüştürülmesi (Shapiro, 1975: 187) devamında inovatif bakış açısıyla sürdürülebilir büyümenin sağlandığı (Reynolds, Bygrave ve Autio, 2004); risk ve belirsizlik ortamında başarısızlığında olası olduğu bir faaliyettir. Girişimcilik faaliyetinin temelini girişimci eylemi oluşturmaktadır (Douglas ve Shepherd, 2000). Çünkü hiçbir girişimin içinde birey eylemi olmadan kurulması, sürdürülebilir olması ya da büyümesi mümkün değildir (Bird, Schjoedt ve Baum, 2012: 889). Bu noktada bazı sorular araştırmaların odak noktası haline gelmiştir. “Neden aynı ortamda faaliyet gösteren girişimciler fırsatları farklı algılar?” (Hisrich, Langan-Fox ve Grant, 2007); “neden girişimcilik sürecinde herkes aynı başarıyı sağlayamıyor?” (McClelland, 1961); “neden bazı insanlar girişimcilik ile yakından ilgilenirken diğerleri ilgilenemez?” (Baum vd., 2007); “Niçin bazı bireyler girişimci fikirler yaratmada daha başarılıyken diğerleri değildir?” ya da “fırsatların yakalanması ve harekete geçmede daha aktif iken diğerleri değildir?” (Rauch ve Frese, 2007; Krueger, 2003: 105); “Niçin bazı bireyler girişimcilik faaliyetiyle daha ilgili ya da daha girişimseldir?” (Krueger, 2007; McGrath ve MacMillan 2000; McMullen ve Shepherd, 2006) gibi sorular girişimci bireyin önemine vurgu yaparak; girişimcilikte bireysel farklılıklara işaret etmektedir (Baum vd., 2007). Bu gibi sorular araştırmaları girişimci bireyin; niyetini, kişilik özelliklerini ve motivasyon kaynaklarını anlamaya ve açıklamaya yönlendirmektedir (Bird, 1993; Bird, Schjoedt ve Baum, 2012; Zhao ve Seibert, 2006; Luca, Cazan ve Tomulescu, 2013; Mathieu ve StJean, 2013).

Girişimsel süreçte; girişimci bireyin sahip olduğu bilişsel, kişisel ve davranışsal bakış açıları ön plana çıkmakta ve diğerlerine göre farklılaşmaktadır (Baron ve Henry, 2010). Sürecin anlaşılmasında odak noktayı, girişimci birey davranışını anlamak oluşturmaktadır. Girişimcilik niyeti girişimci davranışının temel belirleyicisidir (Kautonen, van Gelderen ve Fink, 2013;

Shirokova, Osiyevskyy ve Bogatyreva, 2015). Ajzen (2011) girişimci niyetini, bir kişinin belli bir davranışı gerçekleştirmeye hazır olması olarak tanımlamaktadır. Girişimci niyetin; tutum, sosyal referanslara danışma ve algılanan davranışın kontrolü olarak üç temel bileşeni söz konusudur. Tutum, bireyin hedef davranışı konusunda değerlendirmesini; öznel normlar, bireyin davranışını (aile, arkadaş...) sosyal referans gruplarına danışmasını; algılanan davranışın kontrolünü, bireyin davranışını gerçekleştirmedeki algıladığı kolaylık-zorluk derecesini ifade etmektedir (Ajzen, 1991). Girişimci bireyin davranış üzerinde otokontrolü ne kadar yüksek ise; girişimci bireyin niyeti çaba gösterme ve hedefe ulaşma için harekete geçmesinin temel gücünü oluşturmaktadır (Ajzen, 1991). Girişimci bireyin yeni iş yaratımına harekete geçme yönünde karar vermesi; hedeflediği niyetindeki otokontrol gücüne vurgu yapmaktadır. Bu noktada öğrenilmiş güçlülük dağarcığı da bireyin hedef odaklı davranışının yerine getirilmesindeki otokontrol gücünü ifade etmektedir (Rosenbaum ve Palmon, 1984; Kennett ve Ackerman, 1995; Kennett ve Nisbet, 1998; Rosenbaum, 1980a; Rosenbaum ve Ronen, 2010; Rosenbaum ve Ben-Ari, 1985; Rönnback, 1987).

Girişimci eyleminde; girişimsel düşünce ve bilinçleri kullanabilme yeteneği bireysel farklılıklara işaret etmektedir (Audretsch, 2007: 1243). Girişimciliğin her evresinde girişimci karar verme eyleminde bilişlerini kullanmaktadır (Bird, 1992; Gaglio ve Katz, 2001; Busenitz ve Barney, 1997; Shaver ve Scott, 1991; Krueger ve Brazeal, 1994; Krueger, 2000). Bireysel farklılıklar (karakter ve tutumlarında) girişimsel karar sürecinde bilişlerin nasıl kullandıklarının anlaşılması (McClelland, 1961; Shaver, 2003); girişimcilikte girişimin kurulması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasında önemlidir (Gatewood, Shaver ve Gartner, 1995: 384). Girişimcinin içinde bulunduğu koşullarda, en yüksek faydayı sağlayacak kararları seçmesi ve geliştirmesinde bilişsel düşünme yeteneği ön plandadır. Öğrenilmiş güçlülük dağarcığı da bireyin bilişleri kullanabilme becerisini ifade etmektedir. Bilişsel sürece vurgu yaparak, bireyin otokontrollü davranışı ve engellerden en az zarar ile çıkabilme gücünü bireye sağlayabilmektedir (Rosenbaum, 1980a, 1988, 1989; Nerenz ve Leventhal, 1983; Kanfer, 1986).

Araştırmalar girişimci bireylerin; girişime başlama ve girişim başarısının sağlanmasında bazı girişimci özelliklerini ön plana çıkarmaktadır. Özellikle girişimciliğin temelini risk ve belirsizlik olduğu düşünüldüğünde bu süreci tolere edebilme gücü girişimciyi diğerlerinden ayırmaktadır. Yapılan araştırmalarda, “belirsizliği tolere edebilme” (Begley ve Boyd, 1987; Schere, 1982; Sexton ve Bowman, 1985; Crant, 1996; Kickul ve Gundry, 2002; Teoh ve Foo,

1997); “içsel otokontrol odaklılık” (Rauch ve Frese, 2007; Olmos ve Castillo, 2015; Welsch ve Young, 1984; Van de Ven, Hudson ve Schroeder, 1984; Korunka vd., 2003; Robinson vd., 1991); “risk alma eğilimi” (Mill, 1909; Begley ve Boyd, 1987; Carland vd., 1995; Timmons, 1978; Crant, 1996; Kickul ve Gundry, 2002; Stewart ve Roth, 2001; Korunka vd., 2003; Teoh ve Foo, 1997); “özgüven” (Zhao ve Seibert, 2006; Rauch ve Frese, 2007; Prodan ve Drnovsek, 2010; Baum ve Locke, 2004; Robinson vd., 1991) ön plana çıkmaktadır. Girişimcilik süreci belirsizlik ve riskleri barındıran bir süreç olarak; girişimci bireyin bu aşamada kendine duyduğu özgüven, belirsizlik ve riski tolere edebilme gücü önemlidir. Aynı zamanda bu süreçte iç kontrol odaklı hareket ederek sorumluluğu üstlenmesi; girişime başlama ve başarılı şekilde sürdürülmesinin yani girişimin hayatta kalabilmesinin temel unsurlarıdır. Öğrenilmiş güçlülük dağarcığı da temelinde; içsel oto kontrol odaklılık, özgüven ve problem çözme becerilerinde bilişlerin kullanımını kapsamaktadır (Rosenbaum, 1980a). Yüksek öğrenilmiş güçlülük düzeyine sahip bireyler içinde bulunulan süreci yönetmede; iç kontrol odaklı davranarak sorumluluğu sahiplenen, problemi çözme odaklı hareket eden, otokontrolünü kaybetmeden kendine ve işine olan özgüveni ile hareket ederek olayın negatif etkisinden kendisini koruyabilen kişilerdir (Uğurlu, 2003; Dağ, 1990; Demirci, 1998; Akbalık, 2005).

SONUÇ

Öğrenilmiş güçlülük düzeyi yüksek bireyler; her türlü durum ve koşullar ile mücadele edebilen, problem çözme odaklı, kararlı, inatçı, özellikle kendini sorgulayan ve iç kontrollü hareket eden bir yapıya sahiptir. Girişimcilik faaliyeti, temelinde girişimci eylem odaklı olarak belirsizlik ve risk içeren ortamda; değer üretmek için yeni girişimlerin başlatılması ve başarılı şekilde devam ettirilmesini içeren bir süreçtir. Bu süreçte girişimcinin hayatta kalma mücadelesi, kararlılığı ve azmi; girişimci niyeti, özellikleri ve motivasyonu yani genelinde girişimci davranışı noktasında farklılaşmaktadır. Bazı girişimciler daha mücadeleciler, inatçı ve tüm olumsuz koşullarda stresi tolere edebiliyor iken; bazı girişimcileri ise mücadeleyi erken bırakıp girişimi sonlandırma yolunu tercih edebilmektedir. Aynı durum ve koşullarda farklı girişimci eylemi ile karşılaşılması; girişimcilikte bireysel farklılıkları ön plana çıkarmaktadır. Öğrenilmiş güçlülük dağarcığının da her bireyde farklı olduğu ve özellikle yüksek öğrenilmiş güçlülük düzeyine sahip bireylere birçok noktada pozitif etki sağladığı görülmüştür. Yüksek öğrenilmiş güçlülük düzeyi bireyde; içsel otokontrolü sağlayarak, karşılaşılan sorunlarda problem çözme odaklı davranmasını ve bu süreçte kendine duyduğu öz güveni ön plana çıkarmaktadır. Bu açıdan bakıldığında girişimci bireydeki yüksek öğrenilmiş güçlülük düzeyi;

girişimin başlatılması ve başarılı şekilde ilerlemesinde, girişimcinin hayatta kalma mücadelesinde ve süreci yönetmesinde; girişimciye destek sağlayacak içsel bir faktör olarak düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Ajzen, I., (1991), “The Theory of Planned Behavior”, *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50 (2), pp.179-211.

Ajzen, I., (2011), “The Theory of Planned Behaviour: Reactions and Reflections”, *Psychology and Health*, 26, pp.1113-1127.

Akbalık, Ö., (2005), “Üniversite Öğrencilerinde Kaygı Belirtileri ve İç-Dış Kontrol Odağı İnancı ile Öğrenilmiş Güçlülük Arasındaki İlişkiler”, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır.

Akdeniz, H., (2018), “Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Öğrenilmiş Güçlülük ve Psikolojik Kırılganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Sakarya.

Amanvermez, Y., (2015), “Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Üniversite Yaşamına Uyumlarının Güvengenlik ve Öğrenilmiş Güçlülük Düzeylerine Göre Yordanması”, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Argun, Y., (2005), “Anne Baba ve Öğretmenlerin Öğrenilmiş Güçlülüğü ile Okul Öncesi Çocukların Davranışsal-Duygusal Güçlülüğü ve Kendilik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir.

Audretsch, D. B., (2007), “Entrepreneurship Capital and Economic Growth”, *Oxford Review of Economic Policy*, 23 (1), pp.63-78.

Ay, İ., (2014), “Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Yardım Gereksinimlerine İlişkin Öznel Faktörlerin İncelenmesi”, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum.

Aydın, H., (2007), “Psikiyatri Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerin Kişilik Özellikleri ve Stresle Baş Etme Durumları”, Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Bağdatlı, B., (2016), “Çocuklukta Aile İçi Fiziksel Şiddete Maruz Kalmış ve Kalmamış Ergenlerde, Öğrenilmiş Güçlülük ve Öfke Kontrol Düzeylerinin Karşılaştırılması”, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Baron, R. A. ve Henry, H. A., (2010), “How Entrepreneurs Acquire the Capacity to Excel: Insights from Research on Expert Performance”, *Strategic Entrepreneurship Journal*, 4 (1), pp.49-65.

Baum, J. R. ve Locke, E. A., (2004), “The Relationship of Entrepreneurial Traits, Skill and Motivation to Subsequent Venture Growth”, *Journal of Applied Psychology*, 89 (4), pp.587-598.

Baum, J. R., Frese, M., Baron, R. A. ve Katz, J. A., (2007), *Entrepreneurship as an Area of Psychology Study: An Introduction*, In J. R. Baum, M. Frese and R. A. Baron (Eds.), *The Psychology of Entrepreneurship* (pp. 1-18), Mahwah, NJ, Erlbaum.

Begley, T. M. ve Boyd, D. P., (1987), “Psychological Characteristics Associated with Performance in Entrepreneurial Firms and Smaller Businesses”, *Journal of Business Venturing*, 2 (1), pp.79-93.

Bilgili, H., (2019), “Örgütsel Stres Örgütsel Bağlılık ve Öğrenilmiş Güçlülük İlişkisi Üzerine Bir Araştırma”, Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu.

Bird, B., (1992), “The Operation of Intentions in Time: The Emergence of the New Venture”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 17 (1), pp.11-20.

Bird, B., (1993), “Demographic Approaches to Entrepreneurship: The Role of Experience and Background”, *Advances in Entrepreneurship, Firm Emergence and Growth*, 1 (1), pp.11-48.

Bird, B., Schjoedt, L. ve Baum, J. R., (2012), “Entrepreneurs’ Behavior: Elucidation and Measurement”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 36 (5), pp.889-913.

Biricik, Y. S., (2018), “Akademik Personelin Örgütsel Stres Kaynakları ve Stresle Başa Çıkma Düzeylerinin Öğrenilmiş Güçlülük Yönünden Değerlendirilmesi”, Atatürk Üniversitesi, Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum.

Boyraz, G., (2002), “Yetiştirme Yurtlarında ve Anne-Baba Yakınında Kalan Ergenlerde Öğrenilmiş Güçlülük”, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Busenitz, L. W. ve Barney, J. B., (1997), “Differences Between Entrepreneurs and Managers in Large Organizations: Biases and Heuristics in Strategic Decision-Making”, *Journal of Business Venturing*, 12, pp.9-30.

Canlı, Ö., (2019), “*Öğrenilmiş Güçlülük, Aile Bütünlük Duygusu ve Aile İçi İletişim Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*”, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Carland, J. W. III, Carland, J. W., Carland, J. A. ve Pearce, J.W., (1995), “Risk Taking Propensity Among Entrepreneurs, Small Business Owners and Managers”, *Journal of Business and Entrepreneurship*, 7 (1), pp.15-23.

Coşkun, Y., (2007), “*Ortaöğretim Öğrencilerinin Öğrenilmiş Güçlülükleri ve Aile İçi İlişkileri*”, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.

Coşkun, F., (2010), “*Üniversite Giriş Sınavına Hazırlanan Adaylarda Umutsuzluk ve Öğrenilmiş Güçlülük*”, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Crant, J.M., (1996), “The Proactive Personality Scale as A Predictor of Entrepreneurial Intentions”, *Journal of Small Business Management*, 34 (3), pp.42-49.

Çetin, B., (2018), “*Otel İşletmelerinde Öğrenilmiş Güçlülük ve İş Stresi İlişkisinde Algılanan Sosyal Desteğin Düzenleyicilik Rolü: Kapadokya Örneği*”, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Nevşehir.

Çil, Ö. E., (2016), “*Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları, Örgütsel Adalet ve Destek Algıları, Öğrenilmiş Güçlülük ve Tükenmişliklerinin İncelenmesi*”, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Burdur.

Dağ, İ., (1990), “*Kontrol Odağı, Stresle Başa Çıkma Stratejileri ve Psikolojik Belirti Gösterme İlişkileri*”, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.

Dayıoğlu, B., (2008), “*Üniversite Giriş Sınavına Hazırlanan Adaylarda Psikolojik Sağlık: Öğrenilmiş Güçlülük, Algılanan Sosyal Destek ve Cinsiyetin Rolü*”, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Demirci, S., (1998), “*Düşünme İhtiyacı Ölçeğinin Psikometrik Özellikleri: Düşünme İhtiyacı, Kontrol Odağı ve Öğrenilmiş Güçlülük İlişkileri*”, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Douglas, E. ve Shepherd, D. A., (2000), “Entrepreneurship as a Utility Maximizing Response”, *Journal of Business Venturing*, 15, pp.231-251.

Ergenç, F., (2015), “*Hemşirelerde Öğrenilmiş Güçlülük, İş Doyumu ve Stresle Baş Etme Tarzları İlişkisi*”, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Ertural, H., (2019), “*Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsaygısının ve Karar Verme Stillerinin Üst Biliş ve Öğrenilmiş Güçlülüğe Göre İncelenmesi*”, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Gaglio, C. M. ve Katz, J., (2001), “The Psychological Basis of Opportunity Identification: Entrepreneurial Alertness”, *Journal of Small Business Economics*, 16 (2), pp.95-111.

Gatewood, E. J., Shaver, K. G. ve Gartner, W. B., (1995), “A Longitudinal Study of Cognitive Factors Influencing Start-Up Behaviors and Success at Venture Creation”, *Journal of Business Venturing*, 10 (5), pp.371-391.

Güloğlu, B., (2006), “*Bilişsel Davranışçı Grupla Psikolojik Danışma Programının İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Öğrenilmiş Güçlülük Düzeyleri ve Otomatik Düşünce Biçimleri Üzerindeki Etkisi*”, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.

Gültekin, Z., (2011), “*Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne-Baba Reddiyle Baş Etmeleri ile Denetim Odağı, Öğrenilmiş Güçlülük ve Eş Kabul-Reddiyle İlişkisi*”, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Hisrich, R. D., Langan-Fox, C. ve Grant, S., (2007), “Entrepreneurship Research and Practice: A Call to Action for Psychology”, *American Psychologist*, 62 (6), pp.575-589.

Kanfer, F. H., (1986), *Implications of a Self Regulation Model of Therapy for Treatment of Addictive Behaviors*, In W. R. Miller & N. Heather (Eds.), *Treating Addictive Behaviors: Processes of Change* (pp. 29-47), New York, Plenum Press.

Karakoç, M., (2009), “*İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Öğrenilmiş Güçlülük Düzeyleri ile İş Doyum Seviyeleri Arasındaki İlişki*”, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Katman, M., (2017), “*Meslek Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğrencilerin Öğrenilmiş Güçlülük Düzeyleri ile Karar Verme Stillerinin İncelenmesi*”, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Karaman.

Kautonen, T., Van Gelderen, M. ve Fink, M., (2013), “Robustness of the Theory of Planned Behavior in Predicting Entrepreneurial Intentions and Actions”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 39 (3), pp.655-674.

Kaya, C., (2019), “*Lise Öğrencilerinin Tükenmişliğini Yordamada Öğrenilmiş Güçlülük Düzeyi ve Olumsuz Otomatik Düşüncelerin Rolü*”, İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Kennett, D. J. ve Ackerman, M., (1995), “Importance of Learned Resourcefulness to Weight Loss and Early Success Durinf Maintenance: Preliminary Evidence”, *Patient Education and Counseling*, 25 (2), pp.197-203.

Kennett, D. J. ve Nisbet, C., (1998), “The Influence of Body Mass Index and Learned Resourcefulness Skills on Body Image and Lifestyle Practices”, *Patient Education and Counseling*, 33 (1), pp.1-12.

Kickul, J. ve Gundry, L. K., (2002), “Prospecting for Strategic Advantage: The Proactive Entrepreneurial Personality and Small Firm Innovation”, *Journal of Business Management*, 40, pp.85-97.

Korunka, C., Frank, H., Lueger, M. ve Mugler, J., (2003), “The Entrepreneurial Personality in the Context of Resources, Environment and the Startup Process-A Configurational Approach”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 28 (1), pp.23-42.

Köse, İ., (2018), “*Genç Yetişkinlerde Anne Baba Algısı ile Sosyal Kaygı İlişkisinde Öğrenilmiş Güçlülüğün Aracı Etkisi*”, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Krueger, N. F. ve Brazeal, D. V., (1994), “Entrepreneurship Potential and Potential Entrepreneurs”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 18 (3), pp.91-104.

Krueger, N. F., (2000), “The Cognitive Infrastructure of Opportunity Emergence”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 24 (3), pp.5-23.

Krueger, N. F., (2003), *The Cognitive Psychology of Entrepreneurship*, In Acs Z. J. & Audretsch D. B. (Eds.), *Handbook of Entrepreneurship Research: An Interdisciplinary Survey and Introduction* (pp.105-140), London, Kluwer.

Krueger, N. F., (2007), “What Lies Beneath? The Experiential Essence of Entrepreneurial Thinking”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 31 (3), pp.123-138.

Luca, M. R. ve Cazan, A., (2011), “Involvement in Entrepreneurial Training and Personality”, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30, pp.1251-1256.

Luca, M. R., Cazan, A. ve Tomulescu, D., (2013), “Entrepreneurial Personality in Higher Education”, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 84, pp.1045-1049.

Mammadova, A., (2016), “Çocuk Cezaevindeki Ergenlerle Ailesiyle Birlikte Kalan Ergenlerin Yaşam Doyumu ile Umutsuzluk ve Öğrenilmiş Güçlülük Düzeylerinin Karşılaştırılması”, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Mathieu, C. ve St-Jean, E., (2013), “Entrepreneurial Personality: The Role of Narcissism”, *Personality and Individual Differences*, 55, pp.527-531.

McClelland, D., (1961), *The Achieving Society*, Princeton, NJ, Van Nostrand.

McGrath, R. G. ve MacMillan, I., (2000), *The Entrepreneurial Mindset*, Boston, Harvard Business School Press.

McMullen, J. S. ve Shepherd, D. A., (2006), “Entrepreneurial Action and the Role of Uncertainty in the Theory of the Entrepreneur”, *Academy of Management Review*, 31 (1), pp.132-152.

Mill, J. S., (1909), *Principles of Political Economy with Some of Their Applications to Social Philosophy*, London, Longmans, Green and Co.

Nerenz, D. R. ve Leventhal, H., (1983), *Self-Regulation Theory in Chronic Illness*, In T. G. Burish & L. A. Bradley (Eds.), *Coping with Chronic Disease: Research and Applications* (pp. 1-37), New York, Academic Press.

Obschonka, M., Hakkarainen, K., Lonka, K., ve Salmela-Aro, K. (2016), “Entrepreneurship as a twenty-first century skill: entrepreneurial alertness and intention in the transition to adulthood”, *Small Business Economics*, 48 (3), pp.487-501.

Olmos, R. ve Castillo, M. A., (2015), “Personality Traits Versus Work Values: Comparing Psychological Theories on Entrepreneurial Intention”, *Journal of Business Research*, 68 (7), pp.1595-1598.

Öner, N., (2018), “Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü Çalışanlarının Öğrenilmiş Güçlülük ve Duyusal Zekâ Düzeylerinin İncelenmesi”, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Antalya.

Öztaykutlu, G. G., (2013), “Farklı Eğitim Kurumlarında Çalışan Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Öğrenilmiş Güçlülük Seviyeleri ile Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi”, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Öztürk, S., (2006), “Öğrenilmiş güçlülük ve çatışma davranışları arasındaki ilişki”, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Öztürk, E., (2018), “Çocuk Evleri Sitesinde Çalışan Bakım Elemanlarının Problem Çözme Becerileri, Öğrenilmiş Güçlülük ve Çocuk Sevme Düzeyleri Arasındaki İlişki (Ankara İli Örneği)”, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Prodan, I. ve Drnovsek, M., (2010), “Conceptualizing Academic-Entrepreneurial Intentions: An Empirical Test”, *Technovation*, 30, pp.332-347.

Rauch, A. ve Frese, M., (2007), “Let’s Put the Person Back into Entrepreneurship Research: A Meta-Analysis on the Relationship Between Business Owners’ Personality Traits, Business Creation and Success”, *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 16 (4), pp.353-385.

Reynolds, P. D., Bygrave, W. D. ve Autio, E., (2004), *Global Entrepreneurship Monitor 2003 Executive Report*, Babson Park, MA, Babson College.

Robinson, P. B., Stimpson, D. V., Huefner, J. C. ve Hunt, H. K., (1991), “An Attitude Approach to the Prediction of Entrepreneurship”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 15 (4), pp.13-32.

Rosenbaum, M., (1980a), “A Schedule for Assessing Self-Control Behaviors: Preliminary Findings”, *Behavioral Therapy*, 11 (1), pp.109-121.

Rosenbaum, M., (1983), *Learned Resourcefulness as a Behavioral Repertoire for the Self-Regulation of Internal Events: Issues and Speculations*, In M. Rosenbaum, C. M. Franks, & Y. Jaffe (Eds.), *Perspectives on Behavior Therapy in the Eighties* (pp.54-73), New York, Springer.

Rosenbaum, M. ve Jaffe, Y., (1983), “Learned Helplessness: The Role of Individual Differences in Learned Resourcefulness”, *British Journal of Social Psychology*, 22 (3), pp.215-225.

Rosenbaum, M. ve Palmon, N., (1984), “Helplessness and Resourcefulness in Coping with Epilepsy”, *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 52 (2), pp.244-253.

Rosenbaum, M. ve Ben-Ari Smira, K., (1985), “Learned Helplessness and Learned Resourcefulness: Effects of Non-Contingent Success and Failure on Individuals Differing in Self-Controlskills”, *Journal of Personality and Social Psychology*, 48 (1), pp.198-215.

Rosenbaum, M., (1988), *Learned Resourcefulness, Stress, and Self-Regulation*, In S. Fischer & I. Reason (Eds.), *Handbook of Life Stress, Cognition, and Health* (pp.483-496), Chichester, John Wiley & Sons.

Rosenbaum, M., (1989), “Self-Control Under Stress: The Role of Learned Resourcefulness”, *Advances in Behavioral Research and Therapy*, 11 (4), pp.249-258.

Rosenbaum, M., (1990). *The Role of Learned Resourcefulness in the Self Control Health Behavior*, In M. Rosenbaum (Ed.), *Learned Resourcefulness: On Coping Skills, Self-Control and Adaptive Behavior* (pp. 3-30), New York, Springer.

Rosenbaum, M. ve Ronen, T., (2010), “Developing Learned Resourcefulness in Adolescents to Help Them Reduce Their Aggressive Behavior: Preliminary Findings”, *Research on Social Work Practice*, 20 (4), pp.410-426.

Rönback, B., (1987), “Rosenbaum's Schedule for Assessing Self-Control Behaviors: SCS. Comments, Questions and Data from Swedish Samples”, *Scandinavian Journal of Behaviour Therapy*, 16 (1), pp.21-30.

Sarıcı, S., (1999), “Üniversite Öğrencilerinin Öğrenilmiş Güçlülük Düzeyleri Ben Durumları ve Sosyo-Ekonomik Düzeyleri Aralarındaki İlişkiler”, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

Schere, J., (1982), “Tolerance of Ambiguity as a Discriminating Variable Between Entrepreneurs and Managers”, *Academy of Management Best Paper Proceedings*, 42, pp.404-408.

Sexton, D. L. ve Bowman, N., (1985), “The Entrepreneur: A Capable Executive and More”, *Journal of Business Venturing*, 1, pp.129-140.

Shane, S. ve Venkataraman, S., (2000), “The Promise of Entrepreneurship as a Field of Research”, *Academy of Management Review*, 25 (1), pp.217-226.

Shapiro, A., (1975), *Entrepreneurship and Economic Development*, Wisconsin, Project Iseed Ltd, the Center for Venture Management.

Shaver, K. G. ve Scott, L. R., (1991), “Person, Process, Choice: The Psychology of New Venture Creation”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 16 (2), pp.23-46.

Shaver, K. G., (2003), *The Social Psychology of Entrepreneurial Behaviour*, In Acs, Z. J. & Audretsch, D. B. (Eds.), *Handbook of Entrepreneurship Research: An Interdisciplinary Survey and Introduction* (pp.331-357), London, Kluwer.

Shirokova, G., Osiyevskyy, O. ve Bogatyreva, K., (2015), “Exploring the Intention-Behavior Link in Student Entrepreneurship: Moderating Effects of Individual and Environmental Characteristics”, *European Management Journal*, 34 (4), pp.386-399.

Siva, N. A., (1991), “*İnfertilite'de Stresle Baş Etme, Öğrenilmiş Güçlülük ve Depresyonun İncelenmesi*”, Hacettepe Üniversitesi, Nörolojik Bilimler ve Psikiyatri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.

Soylu, P., (2015), “*Psikiyatri Kliniğinde Çalışan Hemşirelerin Duygusal Zekâ Düzeyleri ve Stresle Baş Etme Tarzları Arasındaki İlişki*”, Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Mersin.

Stewart, W. H. ve Roth, P. L., (2001), “Risk Propensity Differences Between Entrepreneurs and Managers: A Meta-Analytic Review”, *Journal of Applied Psychology*, 86 (1), pp.145-153.

Sürük, N., (1994), “*Üniversite Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Stratejilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*”, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Malatya.

Teoh, H. Y. ve Foo, S. L., (1997), “Moderating Effects of Tolerance for Ambiguity and Risk Taking Propensity on the Role Conflict Perceived Performance Relationship: Evidence from Singaporean Entrepreneurs”, *Journal of Business Venturing*, 12 (1), pp.67-81.

Timmons, J. A., (1978), “Characteristics and Role Demands of Entrepreneurship”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 3 (1), pp.5-17.

Türesin, H., (2012), “*Örgüt Çalışanlarının Paternalistik Liderlik Algıları, Öğrenilmiş Güçlülük Düzeyleri, İş Tatmin Düzeyleri ve İşten Ayrılma Niyetleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*”, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Manisa.

Türkel, Y. D., (2006), “*Çocuk Yetiştirme Stilleri ve Öğrenilmiş Güçlülük Arasındaki İlişki*”, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Uğurlu, N., (2003), “*Hemşirelerde Kontrol Odağı İnancı ile Stresle Başa Çıkma Stratejileri ve Psikolojik Belirti Gösterme Durumları Arasındaki İlişkiler*”, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum.

Van de Ven, A. H., Hudson, R. ve Schroeder, D. M., (1984), “Designing New Business Startups: Entrepreneurial, Organizational and Ecological Considerations”, *Journal of Management*, 10 (1), pp.87-107.

Welsch, H. ve Young, E., (1984), “Male and Female Entrepreneurial Characteristics and Behaviour: A Profile of Similarities and Differences”, *International Small Business Journal*, 2 (4), pp.11-19.

Yıldırım, A., (2003), “*Eğitimi Hemşirelik Olan ve Olmayan Üniversite Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Düzeylerinin Karşılaştırılması*”, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

Yıldız, Ç., (1997), “*Yüksek ve Düşük Öğrenilmiş Güçlülük Düzeyine Sahip Bireylerin Başarı ya da Başarısızlık Durumlarına İlişkin Nedensel Yüklemeler*”, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Yıldız, F., (2017), “*Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Öğrenilmiş Güçlülük Düzeylerinin Algılanan Stres Düzeyi ile İlişkinin ve Etkileyen Diğer Faktörlerin İncelenmesi*”, Okan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Yürür, Ş. ve Keser, A., (2010), “*Öğrenilmiş Güçlülük: Öğretmenler Üzerinde Bir Uygulama*”, *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 1 (1), ss.59-70.

Yürür, Ş. (2011). “*Öğrenilmiş Güçlülük, Kıdem ve Medeni Durumun Duygusal Tükenmedeki Yeri*”, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 25 (1), ss.107-120.

Zhao, H. ve Seibert, S. E., (2006), “*The Big Five Personality Dimensions and Entrepreneurial Status: A Meta-Analytical Review*”, *Journal of Applied Psychology*, 91 (2), pp.259-271.